

Ese de doa ori intr'o luna, adeca in 1 si 15 dupa c. v. in formatu de o cola si 1 1/2.
Atatu manuscrip-tele catu si banii de prenumeratiune se se adreseze la redaptiune, localulu acestei-a: Strafa postei vechie nr. 1. etagiulu 1. nr. 96.

AUROR'A ROMANA.

Foia beletristica.

Pretiuulu de prenumeratiune pentru provinciele austriace: la anu: 5 fl. la 1/2 de anu 2 fl. 50 cr.; pentru Romania si strainetate la anu 6 fl. 20 cr., la 1/2 de anu 3 fl. 10 cr. v. a. — Prenumeratiune la trei lune nu se primesce.

Anulu I. 1863.

Nr. 4.

Pest'a 15/27 Fauru.

RUGATIUNE.

Domnea nemorirei, Domne-atopto-
tinte!

Catra tine sbora rug'a mea ferbinte!
Potu strabate ore la marirea ta?
Potu de tronu-ti splendidu a me-apropia?

Se-afla monstri, carii pentru auru, nume
Si-jertfescu onorea, totu, ce-e santu in lume;
Idolulu, pe care densii lu adoru,
Este-amorulu propriu, este „eu“-lu loru.

Si oseauu-si tiene mare fericire,
Deca'n ochii lumci pote-a se mandrire
Cu cruci si cunune, ce le-a meritatu,
Candu in campulu luptei fratii si-a taiatu.

Pe-altii-i desfeteza filtrulu de amore,
A copilei buze dulce zimbitoru;
Cercandu pe-a Iunonei sinusioru placutu
Raiulu, ce prin negre viciuri l'a perduto.

Bravulu francu doresce oste neinvinsa,
Anglulu ofta mare de nai, flote 'ncinsa;

Si tiranulu cere, se pota 'nsira
Pe catusi sangiose bieta ginte sa.....

Eu-su romanu ah Domne! nu ceru auru, nume,
Neci lucire plina de desiartatiune; —
De unu doru s'aprinde, si-arde peptulu meu:
Se se preamarea santu numele teu!

Da-mi Parinte dulce! anima ferbinte,
Si in ea curate, nobili sentieminte;
Ca d'in totu spiritulu se te potu iubi,
Si cu svave canturi glori'a a-ti mari.

Ci deca-mi ierti Domne! inc'o rugatiune,
Lasa fia ast'a pentru-a mea natiune;
Ah! ca pana dens'a va mai patimi,
Flori de bucuria nu-mi voru impupi!

Dar de voi ajunge, se-o vedu fericita,
Cu ardore sacra de-ai sei fii iubita, —
Nu-mi remane numai unu ferbinte doru:
De-a ei lacrimi calde petrecutu se moriu!

Iustinu Popfiu.

O intriga la sate.

(Novela d'in vietia poporului.)

I.

Aveti bunetate, stimatiloru cetitori, a veni cu mine su polele Codrului in comitatulu Satumare.

Ne aflamu in unu satu romanescu taiatu in doe parti pr'in un riurelu limpede ca lacrim'a.

De catra resaritu si amedia

cungiuratu acestu satutiu de betranele paduri ale Codrului, éra de catra apusu si media-nopte de dealurele cu víi manose.

Aici traiá cu vr'o doedieci de ani innainte de acest'a, intre alti iobagi ai contelui K., un betranu cuviosu, d'in a cărui familia numai unicu fíu Petru fusese crutiatu de crud'a morte.

Petru nu érá mai betranu de 20. de ani, si totusi acum intreceá in tota privintia pe toti feciorii satului. Elu atátu de bine scia duce economi'a, in cátu, necum sê lase pe betranulu seu parinte, ca sê se ustenesca si elu cu lucrulu, dar' neci de indreptárele lui nu mai érá lipsitu in asta privintia; si pe langa tote, cá Petru numai singuru duceá economi'a, avuti'a loru nu sê scada, ci cresceá d'in anu in anu. Robot'a asiá de acuratu si-o implineá, in cátu si-castigase pentru acest'a unu renume chiar si innaintea domnului de pamentu a contelui K.

Pe parintele seu, ca pe unicu, pe care lu-mai aveá sub sore, lu-iubeá cu cea mai ferbinte iubire fiesca.

Afara de aceste insusiri ale sale, Petru érá si fecioru frumosu, in cátu tote fetele satului in acésta privintia lui i-dedera antáietatea in siedietori, de unde deca lipseá densulu, apoi tote fetele erau tacute si fara voia; cá-ci nu aveau cine sê le scia petrece atátu de bine si atátu de delicatu. Dar' a rare ori si lipseá elu d'in siedietori.

Cum ar fi si potutu sê remana a casa, cand scieá, cá Aniti'a lui cea frumoasa inca e in siedietoria?

Ei d'in capilaria s'au jocalu la o-lalta, candu fugeau dupa fluturei pe campu. Simpati'a copilaresca a crescutu cu ei si cu etatea loru; si pe candu se facura juni, acest'a simpatia s'a prefacutu in unu amoru nevinovatu.

Acestu lucru érá sciutu inaintea junimei d'in satu; ci fetele nu invidiau

Anitiei, pentru cá ea érá amant'a celui mai frumosu fecioru d'in giuru, cá-ci erau multu mai modeste si nevinovate, de cátu sê nu recunosca, cá Aniti'a inca e cea mai frumoasa feta; apoi neci cá scieá junimea satesca, care e legum'a acei'a, ce se numesce invidia. In scurtu Petru si Aniti'a poteau sê se uite câtr' o-lalta in siedietori séu in alte petreceri ale tenerimei, fara ca sê se rusinedie.

Amorulu loru neci cá a fostu asiá batetoriu la ochi si asiá maiestritu, ca a unoru juni civilisati de pr'in cetáti. Petru neci intre altii, neci intre patru ochi nu a sarutatu man'a Anitiei, neci un'a data, — neci nu s'a lingusitu dicandu-i, cá s'a coboritu d'in ceriu d'intre angeri, ca sê o privesca omenimea tremurandu de farmecare; — deca cumva nu i-vomu imputá unele glume naive, de cari diceá adesea catra Anitia, p. e. „Tiene-ti, draga, ochii catra mine, ca sê-mi aprindu pip'a la foculu loru!“ — Cu unu cuventu amorulu loru a fostu simplu, ca virtutea, nevinovatu si sinceru, ca anemele loru, in cari s'a nascutu si desvoltatu acel'a.

Ei se intielegeau si tacandu, fara neci o spresiune maiestrita, séu dechiarare prefacuta; de acea deca li se intalneau ochii câte odata, apoi acest'a insemná mai multu, ca tote sarutárele si stríngerile de mana ale amantiloru civilisati.

„Dar' pentru ce nu mai petiesce Petru pe Aniti'a? Pote se teme, cá nu i-o voru da? Séu nu cutédia a spune catra tata-seu, cá i-ar placeá sê se in-sore, si sê iea pe Aniti'a?“

Astfelu vorbeá cei'alalta tenerime intre sine.

Dar' nu e asiá. Aniti'a nu a facutu secretu d'in amorulu seu cu Petru, inaintea mamei sale; si dorinti'a mamei érá un'a cu ceea a ficei sale. Neci Petru nu

a avutu vre o temere d'in partea parintelui seu; câ-ci i-a fostu uniculu fîu, bunu si ascultatoriu, pentru care ar fi facutu ori si ce, mai alesu prevediendu numai resultatu bunu, ca in caus'a presinta.

Ci Petru onorá multu mai tare pe parintele seu, decâtu sê nu fia fostu increditu câ fericirea sa diace la anim'a bunului betranu. Dreptu acea nu a voitu sê graesca catra densulu nemic'a in privinti'a sortei sale viitorie, sciindu preabine, câ va sosí tempulu, candu parintele grigitoriu singuru si-va provocá fiulu sê se casetoresca.

De alta parte neci chiar câtu de putinu nu s'a temutu, ca dora betranulu nu se va invoí, sê-i fia Aniti'a nora; câ-ci insu-si betranulu o numise o data in voia buna „fet'a cea mai buna si mai frumosa in totu satulu“ de fati'a lui Petru, care rosi ca sangele, la acest'a observare a betranului, éra in anima sentiá o placere nespusa.

La aratu Petru totu singuru erá peste di la cornele plugului. Tata-seu numai la amediadi mergeá sê-lu veda, candu de o data i-duceá si prandiulu, gatitu de Nast'a, o matusia betrana a lui Petru.

Câte o data se mai intorceá si betranulu de doe, de trei ori, dupa plugu; éra apoi candu mergeá acest'a a casa, apucá Petru d'in nou cornele plugului, si ará pana ce apuneá sorele.

De multe ori siuerá si horeá pe intrecute cu ciocarli'a, despre Aniti'a lui cea frumosa; si de se intemplá atunci, sê vina Aniti'a pe acolo cu apa de la isvoru, ea se ascundeá in dosulu cutârei tufe, si ascultá de acolo, cu anim'a plina de o bucuria nespusa, horile amantelui seu. In urma apoi, candu nu mai poteá sê resiste versului chiamatoriu alu lui Petru, se aflá pe neasceptate langa elu si lu-imbiá — — cu apa rece.

De alta data se intemplá, câ, mergandu Petru cu boii la isvoru sê-i adape, gaseá pe scump'a sa Anitia acolo — implendu-si olurile. Si deca la unele intalniri neasceptate, ca si acest'a, a si sarutatu-o vre o data, apoi pentru acea inculpe-lu celu ce crede despre sine, câ nu ar face astfelu in asemenea imprejurâri!...

O atare intalnire neprevediuta ajunge nu sciu cu câte „rendez-vous“-uri intaritate, de multe ori periculose....

Chiaru in ser'a unei dile petrecute cu o asemenea aventura placuta, siedeá Petru la cina cu tata-seu.

Betranulu lu-intrebá la mesa: cum se ara pamentulu? nu e prea tare? — si alte asemenea.

Dupa cina mai vorbira inca la lumin'a focului d'in vetra despre una alta.

Vorbirea erá seriosa. Ci de o data incepe betranulu suridiendu:

— Ce dîci tu, Petre, fetulu meu, dora aru fi tempulu, sê te insori? Vedi câ matusi'a tá neci asiá nu mai e in stare a portá grigea muiersca la casa..

Petru nu respunse nemic'a, ci rosi la fati'a ca raculu nu cutediá sê se uite in ochi la tata-seu. Betranulu urmà, facandu-se de o data éراسi seriosu:

— Pote nu e departe or'a care va sê incheie anii vietiei, mele si apoi mi-ar placeá sê te asiediu in casa, pana traescu, — atunci me voiu mutá indetultitu si linisutu la maica-ta. No, ce cugeti, avé-vei voia, a-ti aduce mires'a a casa in câslegile ce vinu, de vomu ajunge in pace?...

— Dorinti'a si voi'a D. tale a fostu totdeauna'a binele meu; si eu cu atâtu mai vertosu me invoiescu la cei'a ce midisesi, pentru câ Dni'ata doresci....
Dara — — — ?

— Dara, pe cine vei sê iei de muiere? asiá dara, câ acei'a voisi a intrebá?

lu-ajută betranulu. — No, acei'a atêrna de la tine, fetulu meu; tu vei trăi cu ea, tu ti o alege! Dorinti'a mea e numai atât'a, ca sê te vedu insoratu, pana me affu viu.

— Svaturile Dnieitale totdeauna m'au indreptatu pe calea cea mai buna Si în lucrulu acest'a catra cine m'asiu intorce catra altulu? Eu sum inca teneru si nu cunosc lumea.

— Eu, fetulu meu, chiar peste voi'a tatalui meu m'am insoratu, si ti-spunu, câ de ti-ar da Dieu o socia, precum mi-a fostu mie mama ta, apoi atunci vei fi fericitu in tota viet'i'a. Si tu ai o anima tenera, cum aveam eu pe atunci. Ci totusi, fiindca femeile sciu sê se prefaca câte odata, si apoi anim'a nu prea usioru gasesce in densele gresiela si deca este; deca totusi, mai voiesci inca catra anim'a ta si svatulu meu, apoi eu ti-voiu svatui, dar' nu asiá, ca numai svatulu meu sê pota sta. — Eu eugetu, câ cu Aniti'a Babei ati fi o paruchia buna!

Ce a sentitu Petru, candu intielese, câ tata-seu chiar pe iubit'a lui Anitia i-o svatuesce de nevasta: o incredintieziu intipuirei cetitorului, — adaugandu numai, câ respunsulu la cuvintele betranului i-a remasu pe gátu. In locu de a grai ce-va si-a plecatu fati'a catra pamentu si a rositu d'in nou, ca-si candu s'aru fi rumenitu pe tota fati'a.

Observandu betranulu confusiunea lui Petru, i-fu prea usioru a gâci, câ svatulu seu convine cu dorulu lui, cu atâtu mai vertosu, câ nu-i erá cu totul necunoscuta relatiunea, in care erá Petru cu Aniti'a. Matusi'a lui Petru, ca muier betrana, firesce, trebuiá sê scia despre unele lucruri ca acestea si apoi cei'a ce scia ea, pentru ce sê nu scia si frate-seu?

Dupa acestu dialogu se lasara amendoi in bratiile somnului revenitoriu.

Ce ar fi si visatu alta Petru, de câtu acea, câ mergeá, sê se cunune cu Aniti'a?

Éca, fericirea cea mai dulce pe lume, ce indesiertu o vei cautá in palatiuri, si are locuinti'a sa in acesta casutia coperta cu paie! In áeste anime simple, dar' inocinte, straine de tota coruptiunea, de care gemu cetátile cele civilisate! Fericirea reside ca in unu cuibu placutu in ânimele simple si inocinte, éra de acestea se afla numai acolo, unde nu a patrunsu coruptiunea, care nu se rusnedia a se numi civilisare. Spunu, câ tote datinele de prin cetáti se tinu de civilisare. Domne câtu de indreptu suntu asiá dara cetátile in multe privintie pe langa sate! Pretiuiti si stimati inocinti'a simpla de la sate mai multu de câtu tota civilisarea falsa, corupta — a cetátiloru! — In cetate tote se vendu si se cumpera: minte, intieptiune, placere, bucuria, stima, virtute, onore, sanetate! tote, tote: incependu de la unu acu pana la lacrimile dupa cei repausati! Ast'a e civilisare! ast'a e fericire?! Veniti la sate, si invetiati civilisatiune, si invetiati, cum poteti fi fericiti!

Binevoiti a me iertá, stim. cititori, câ me abatuiu de la lucru. Cu multu mi-va fi mai usioru acum, intorcandu-me la firu, a urmá mai incolo.

In alta di — fiindu domineca — avu Petru ocaziune de a conveni cu Aniti'a, si de a-i spune celea ce vorbise cu tata-seu.

Faim'a placuta storse lacrimi de bucuria d'in ochii ei; éra fati'a-i nu potu ascunde o placere si indestulire nespusa, si se facu vorbitoria:

— Eu totu de acea m'am temutu câ tata-teu nu va sê-si primesca de nora o féta orfana, seraca, precum sum eu; dar' acum vedu, câ elu e nu numai omulu celu mai bunu in totu satulu, ci e

si intieptu ca unu carturariu! Elu scie, câ mires'a nu are de a aduce de câtu anima iubitoria, credintia si iubire de lucru, la cas'a barbatului seu fitoriu, si cumca acestea pote sê le aiba si o feta orfana, seraca! — Eu, scumpulu meu Petre, me voiú sentí nespusu fericita, deca voiú poté face tote dupa voi'a lui, deca voiú poté sê-i fiu nora asiá, dupa cum doresce elu; — oh! cum me voiú portá, ca sê-i facu tote dupa voi'a si placerea lui! Cum me voiú ingrigí de elu, ca de tatalu meu celu dulce!....

Acestea le-a dîsu Aniti'a cu ochii scaldati in lacrimi de bucuría.

Ati vediutu o rosa cu picature de roa, candu resare sorele? astfeliu straluceá feti'a ei cu ro'a de lacrimi, de radiele bucuriei.

Petru stete ca farmecatu; câ-ci atátu de incantatoria si atátu de insuflatoria de amoru inca nu vediuse pe Aniti'a neci o data.

— Tote sunt bine, scump'a mea, numai vorbesce acum si tu cu maicata.... Petru mai voeá inca sê dica ceva, ci Aniti'a lu-intrerupse.

— Oh, maic'a mea e chiar asiá de buna, ca tatalu teu! — Ea scie tote, numai cei'a ce mi-spusesi acum nu; si acesta voiú sê-i spunu inca astadi. Ea s'a invoitu la tote innainte. Singura si cea mai placuta dorintia i-este, sê me veda ca pe nevest'a ta.

Éca éra unu lucru frumosu, care in dílele nostre e raritate!

Au spuneti-mi, cauta acum parintii ce calitáti interne au persoanele, cu cari voru sê-si lege fíii séu fíicele lor sortea pentru vietí'a intrega? Rangu séu bani, e lucru primariu, — alta pentru ce? — Anim'a inse nu privesce la acestea. — Anim'a?... Ea taca!... Minteati-dice, sê te ingrigesci de mediuloce pentru sustinerea vietiei;... fia apoi vietí'a acei'a dulce séu amara, fericita

séu nefericita: totu un'a; numai sê stralucesca!

Diceti, câ mintea dice acest'a?.. Pote! eu inse nu credu. Ci deca e asiá, apoi anim'a e multu mai modesta; ea se multiamesce cu fericirea simpla si cu o vietia liniscita, cu indestulare; si in asta privintia anim'a nu e numai mai modesta, ci si mai intieptu de câtu mintea; câ-ci ea se uita si la urmári. — Seraca minte! ce pecate arunca lumea asupr'a ta!.... Nu credeti! nu e mintea asiá de peccatosa, neci ánim'a asiá de controversa, ca sê fia intre ele o discordia, o certa neinctata!.... Cei ce facu d'in casetoria o speculatiune, acei-a nu au neci ánim'a, neci minte! Acest'a e un adeveru stabilu. — Speculantiloru! nu sacrificati fericirea animeror nevinovate calculatiunilor vostre, câ v'a bate Celu de susu!

Dupa dialogulu confidentialu de mai in susu, Petru si Aniti'a se despartira cu animele pline de celea mai dulci sperantie. Speranti'a inse, ori câtu de sigura apare, inainte de a se impliní, e numai sperantia, éra epitétulu ei e „insielatoria.“ Acestu cugetu nu putina ingrigire a casiunatu Anitiei. I-ar fi placutu sê sbore tempulu, câtu mai erá pana la carnevalu, in unu momentu!....

Femecea crede mai usioru, dar' e si mai aplecata spre indoeli si presupuneri, ca barbatulu.

Inca in acei'a-si sera a sciutu si mama sa tote; ei asémenea i-ar fi placutu sê treca tempulu câtu mai repede.

II.

In unu capetu a sátului, care e scena istorioarei nostre, erá o casutia mica coperita cu paie, ci curata si neteda atátu pe d'in launtru câtu si pe d'in afara. — La capetulu casei de catra strata o gradiniora de flori si legumi, despartita cu gardu de nuiele de catra

cela-l-altu teritoriu, ce impregiurà cas'a. Casuti'a acest'a erá a „Babei.“ Locuitorii ei erau betran'a si Aniti'a; câ-ci e de insemnatu, cumca Aniti'a remasese orfana de tata seu in etatea, candu inca nu apucase a-lu cunosce.

Bab'a cu Aniti'a traiau seracesce inse indestulite cu sortea loru — pr'in urmare fericite — parte dupa lucrulu manelor sale, parte dupa putinulu pamentioru, ce aveau.

Acesta descriere fu de lipsa, pentru ca sê cunoscemu loculu unei scene, ce va sê faca o stramutare noa in istorior'a nostra de pân' acum.

* * *

Erá o sâmbata dup'a mediadi frumoasa, de celea, cum sunt ele in lun'a lui Maiu.

Sorele si-resfirà radiele sale datato-

rie de vietia peste orizonu, éra umbrele arboriloru se mareau d'in ce in ce.

Aniti'a erá numai singura a casa; mama sa mersese sê cercetedie pe unu cumnatu alu seu morbosu in satulu vecinu.

Aniti'a ordinà si curatieá una alta pe langa casa si in gradiniora, ca pe mane — fiindu domineca — sê fia tote frumoase si curate.

Intre acesta cuprindere a sa ea nu a observatu, câ pr'in gardulu de catra strata se inholbau catra ea doi ochi lacomi, mai de unu patrariu de ora. Numai dupa ce — esindu d'in gradiniora — vrù a intrá in casa, vediù inaintea casei, spre cea mai mare surprindere a sa, unu teneru imbrecatu in „vestminte domnesci.“

(Va urmá.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

L a n o p t e .

Vina, vina dulce nopte,
Vin' pe barc'a ta de stele
Si'n a' aureloru siopte
Adù steu'a vietii mele!

Ah! decandu pe malulu dilei
Eu asteptu plangandu amaru,
Plangandu plansulu filomilei
Sub unu dulce, svavu rosaru.

Diu'a-e seculu pentru mine,
Diu'a-e lunga inchisore,
De complangeri de suspine,
De torenti de lacramiore.

Ea n' aduce-a mea frumoasa,
Alu meu angeru rapitoru;
Ah! ea trece nemilosa,
Eu remanu suspinatoru.

Singura tu nopte dulce,
Tu pricepi a mea dorere,

Faci suspinulu sê se culce
Pe dulci visuri de placere.

Tu furi umbr'a stelei mele,
A' ei radie si zimbiri,
Si prin visuri aurele,
Prin ceresci inchipuiri.

Ca unu curcubeu de auru
O reversi in giuru de mine,
Si'n o vietia dulce d' auru
Schimbi vietia-mi de suspine.

O voi visuri mangaiosa,
Voi balsamu alinatoru
Pentr' o anima doiosa,
Pentr'unu sufletu iubitoru.

Ah! dar' vina dulce nopte,
Vin' pe barc'a ta de stele
Si'n a' aureloru siopte
Adù steu'a vietii mele!

Arone Densusianu.

Castelulu Cherouare séu O anima nobila.

(Novela germana.)

Castelulu Cherouare se afla pe o mola indiestrata de arbori langa tiermuriu fluviului Sévre, nu departe de Nantes, si e o remasitia romantica si poetica d'in tempurile cele vechi ale Bretagnei.

Locuintiele, ce se insirau mai nainte pe langa castelu, fura derimate de revolutiunea republicanilor fanatici d'in anulu 1793 si nime nu le-a mai reparatu; numai castelulu remase ca unu militariu veteranu, carele a vediutu cadiendu toti consotii sei, se lasa de lupta si astepta cu patientia mortea.

Baronulu de Cherouare, carele s'a luptatu ca unu erou in resbelele Vendei, trebui sê parasesca Franci'a si abia se reintorse in locuintiele strabuniloru sei, dupa ce Ludovicu alu XVIII. s'a suitu pe tronulu Franciei. Elu aflâ la reintorcerea-si numai o ruina, inse, de si seracu, totusi nu pretinse nici o desdaunare pentru sangele si avuti'a, ce le sacrâ pentru caus'a regului seu. Elu si-aninâ sabi'a in cuiu si se consacrâ numai pentru crescerea unei fice, a carei nascere fu caus'a mortii mamei ei.

Mari'a crescea in castelulu vechiu, ca o flore intr' unu vasu goticu si in etate de siese spre diece ani era fal'a si uimirea parintelui seu. Amorea ei cu carea lu-iubiâ era atâtu de mare, încâtu, candu tenerulu conte d'Estourville o peti, Mari'a n'a cugetatu, câ esiste alta amore, de câtu acea, ce o legâ de parintele seu.

Insotirea astoru doi teneri era de multu dorirea ameloru familie. Baronulu de Cherouare si contele d'Estourville au fostu soti de arme. Reintorsi in castelele lor, dupa ce s'au luptatu 20 de ani sub totu acel'a-si stindardu si-au inpartitu totu acele pericole, i nutriâ speranti'a, de a vedé inca in betranetiele lor d'in ambii teneri o pareche. Contele Estourville mori inse nainte de ce 'si-ar fi potutu vedé realisata dorinti'a ferbinte, dara pe patulu mortii spuse fiului seu, câ insotirea acest'a i-ar fi dorirea cea d'in urma pe parentu. Contele teneru intreprinse dupa mortea tatalui seu caletorii, si petrecu, fiindu Mari'a inca copila, mai multi ani departe de casa.

Contele Estourville era unu omu de esterioru rece si retrasu, inse anim'a lui nutriâ numai sentieminte nobile si fragede. Elu se intalniâ cu Mari'a, fara a fi petrunsu de frumsetiea si gratiositatea ei; elu se intalniâ cu parintele ei, fara a-si aduce aminte, vre odata

de trecutu. Petrecerea lor se pareâ a fi numai o curtenire reciproca. Intr'o di contele d'Estourville, urmandu ori animei sale ori voiei d'in urma a parintelui seu, peti pe Mari'a. Elu era teneru, nobilu, de statura imposita si de acea Mari'a nici nu avea vre-o antipatia in contr'a insotirei acesteia. Ea inse, de si aproba tote insusirile contelui, nu sentia vre o atragere deschilinita catra anim'a lui.

Baronulu, de si era convoitu d'in anima la casetoria acest'a, nu era aplecatu a se despartii asiâ curendu de tesaurulu animei sale; se decise dara sê mai astepte vre-o doi ani. Promisiuni se facura, d'in ambele parti si jun'a pareche era ca si incredintiata. Intemplarea ast'a momentosa nu stramuta nimic d'in modulu vietiei si petrecerii lor la o-l-alta. Contele era de acuma negresitu mai curtenitoriu, inse nici decatu mai delicatu ori retrasu, decatu alta data, încâtu Mari'a privia dupa unu restempu de siese septemani de perduta si desfacuta legatur'a acea, ce i legâ la o-l-alta. Pote câ nu ar' fi fostu greu a descoperi d'in recel'a aparinte a junelui seriosu urmele unei patimi afundu inradecinate, inse ce potea pricepe fic'a nevinovata patim'a naturei?

Intr'o di calarindu amendoi pe langa tiermuriu fluviului Sévre calulu Mariei se sparia si o tuli la fuga. Riulu era aproape, calulu nu era de domolitu si pericolulu urgente si mare. Contele sari tocmai la tempu de pe calu, spre a poté cuprinde in bratiile sale pe Mari'a. Elu era palidu si forte spariatu. Jun'a observa acest'a si lu-intrebâ ridiendu:

„Ce ai fi facutu Dta, de asiu fi eu acuma morta?”

„Si eu m'asiu fi ucisu,” respunse elu cu unu tonu rece.

Domnisor'a de Cherouare tacu si era tota diu'a cufundata in cugete, inse nu potea ascunde surisulu, aducandu-si aminte de inspaimentarea contelui si comparandu scen'a acest'a cu manier'a lui cea de tote dilele, asiedieta si retrasa.

Asia stateau lucrurile, candu trebi urgente adusera pe sor'a baronului la Nantes. Baronulu nu-i-a potutu nici candu iertâ, câ s'a maritatu, dupa parerea lui, dupa unu omu nu de starea ei, si asiâ tota corespondinti'a intre frate si sora s'a intrâptu in tempu de doue dieci de ani. Dupa reintorcere in Franci'a baronulu era cu multu mai resolutu decatu de

alta data a nu se impacá nici candu cu Domnulu Duvivier, cumnatulu seu. Duvivier erá unu membru cu influintia mare a partitei liberali, carea lucrá forte tare in contr'a principiiloru si intereseloru nobilimei. Baronulu erá atátu de resolutu in ast'a privintia, încátu fiic'a sa nici nu visá despre esistintia neamuriloru. Domn'a Duvivier a deplansu multu pentru neinduplecaveritatea fratelui seu superbu, inse in Nantes, aproape de unu frate, pe carele l'a iubit tare, aproape de caminulu parintiescu, langa care a crescutu, sentiá, cá anim'a ei cuprinde unu terenu mai mare spre impacare si ochii ei se impleau de lacrimi.

Atmosfer'a patriei e potinte, ea contine pentru totudeaun'a mirosulu aniloru nostri d'in copilaria, ea e atmosfer'a cea delicioasa si recriminatoria a demanetiei, ea destepta in mintea nostra mii de suveniru petrundietorie, si nime nu o aspira, fara a vedé trecandu pe langa sine icon'a trecutului ori a audi vre-o melodia d'in teneretie. Domn'a Duvivier se detiermuri a nu parasi Nantes, fara a mai face unu ultimatu spre a se impacá cu fratele seu. Afara de acest'a suvenirile teneretiei si intrevinerea nepotei si fiului seu avura mare influintia spre impacarea betraniloru.

Intr' o demanetia unu strainu se anuntia in castelu; elu aveá o asemenare mare cu domn'a Duvivier si apropiandu-se cu sfiala de baronulu, dise tremurandu :

„Eu sum filulu sororei Dtale.“

„Sororei parintelui meu!“ eschiamà Mari'a, ce fu de fatia la scen'a acest'a.

„Imbratisieza pe verulu teu!“ adause baronulu cu unu tonu petrundietoriu.

Octaviu sarutá man'a verisiorei sale, carea abiá acuma intielesese, cá are inca o matusia si unu veru.

„Voiu sê vedu pe mam'a ta,“ continuá baronulu forte iritatu, „unde-e?“

La cuvintele aste se deschise usi'a si intrá domn'a Duvivier. Baronulu si-intinse manele catra ea si amendoi remasera multu tempu imbratisiati.

Domn'a Duvivier si Octaviu remasera trei luni in castelu. Tocmai in tempulu acest'a d'Estourville fu constrinsu a se departá si nu se reintorse, decátu numai dupa ce a trecut unu tempu cam lungu de la plecarea lui. Octaviu posedea tote gratiele teneretiei si baronulu l'ar fi iubit prea încucuros sub altu nume, inse numele Duvivier i erá de totu uritu, dara se retienù de ori si ce imputatiune si nimicu nu conturbà armonia cercetării. Betranii si-

aduceau aminte de teneretie — tenerii si-comunicau sperantiele si cúgetele lor. Or'a despartirii erá dorerosa. Baronulu si soru-sa si-disera remasu bunu, in acea deplina convingere, cá nu se voru mai revedé nici odata, inse ei nu cunosceau tote lacrimile, ce se versara la despartirea acest'a.

D'in momentulu acest'a o stramutare se poteá vedé in person'a Mariei. Ea erá palida, trista, intorcerea contelui d'Estourville o desteptá, inse presinti'a lui o torturá. Tém'a de a vatemá pe parintele ei, tém'a de a vatemá, pe junele nobilu o retienù de a-si descoperi secretulu animei. Ce ea nu cutezà a spune, o mama ar fi gâcitu forte usioru.

Cugetandu, cá ar fi tempulu a tiené cununiã, carea dora s'a amenatu prea tare, baronulu agrai pe contele Estourville in acest'a privintia. Cestu d'in urma respunse cu flegma, cá elu e gata si cá n'are nimicu in contr'a.

Mari'a, intrebata de parintele seu, respunse ca totudeaun'a, cá e fericita, cá n' ar fi nici o cauza a se grabi atátu de tare si cá pote ar fi mai bine a asteptá inca vre-o doi ani.

„Te-ai saturatu de fiic'a ta, parintele meu?“ intrebà ea, „ti-e molesta presinti'a mea? Nu iubesci tu mai multu pe Mari'a?“ Tote aste le dise cu blandeti'a si lingusirea unei copile desmerdate, carea nu iubesc pe junele, ce parintele ei ar' voi sê-i lu deie de barbatu.

Baronulu nu remase pe langa propusulu seu ci spuse contelui vestea acest'a, carele nici decátu nu fu misicatu prin ea, ci si-retienù flegm'a indatinata.

Mari'a a vorbitu de la plecarea ospetiloru adeseori cu parintele seu despre matusi'a sa si Octaviu, inse antipati'a baronului, de si pe unu momentu nimicita, aparù mai tare, decátu alta data.

Partit'a, contraria regelui si nobilimei deveni d'in di in di mai amenintatoria si periculoasa, si Duvivier erá in frunte la tote atacurile in contr'a tronului. Vorbirile lui in camer'a deputatiloru, ce le comunicau diurnalele, necasiau totudeaun'a pe baronulu si-i atitiau de nou mani'a. Elu se dechiarà ficei sale, cá nusi va iertá nici odata, cá a primitu in salele castelului de Cherouare pe fiulu inamicului celui mai crancenu si neimpacaveru alu regelui.

„Tata,“ dise Mari'a cu tonulu celu mai dulce alu vocei sale, „nu te temi a fi nedreptu catra nepotulu teu?“

„Nedreptu!“ respunse baronulu betranu, „eu nedreptu cu fiulu unui omu, carele voesc

sê restorne tronulu si pote sê-si intine manile in sangele nostru, precum au facutu nu de multu consotii lui!“

Tote, ce Mari'a le potea dice despre causa a acesta atitiã numai mai tare mani'a betranului caruntu; serac'a feta se retrase in singuratate si plangea.

Tém'a baronului, de si cam sfortiata, nu era de totu fara temeiu. Se facura aliantie secrete si resbelulu civile era aproape de erumpere. Baronulu caruntu nu mai potu lua parte, inse contele d' Estourville, carele ascundea sub exteriorulu seu rece unu geniu belicosu si consentiã cu ideele esaltate ale statului seu, se arunca cu tota ardorea teneretiei in afacerile politice. Numai arareori se areta in castelu.

Intr'o sera baronulu contempla la lumina unei lampe cu forte mare atentiune pe fiic'a sa, carea punendu la o parte brodari'a, era cufundata in visiuni. Elu era de multu forte ingrigitu de fati'a ei palida si schimbata carea acuma era scaldata in lacrimi.

„Ce-ti e, scump'a mea?“ o intrebã baronulu scolandu-se si desmerdandu-o cu amaverritate. „Areta-mi isvorulu superãrei tale si lasa sê iee si parintele tãu parte la mahnitie-ne, de cumva senti vre un'a.“

„O parintele meu,“ respunse Mari'a suspinandu, „secretulu, ce me face sê me uscu, te-ar ucide si eu voescu mai bucuros sê moru, de cãtu sê ti-lu descoperu cu pretiulu acest'a.“

„Nu, nu, fiic'a mea,“ dise baronulu lundu-i man'a si punendu-si-o pe peptulu seu, „tém'a ta maresce necadiurile si greutãtile. Deschide-ti anim'a, carea nici candu sê nu o fi inchisu d'innaintea mea. Tie nu-ti trebuie iertare si de ti-ar trebui nu este nimicu pe lume, ce nu ti-asiiu poté iertã.“

„Parintele meu,“ continuã Mari'a desfacandu-se d'in bratiile lui si ingenunchiandu, „eu nu iubescu pe contele d' Estourville. Candu me convoiã, ca sê-i dãmu cuventulu teu si alu meu, cugetam, credeam, speram, cã dora voiu fi in stare, a-lu iubi. Atunci mi se parũ acest'a usioru. Iertare, parintele meu — eu m'am insielatu. Am probatu, am voitu sê mi induplecu anim'a, am suferitu, am asseptatu — inzedaru. Eu semtu, cã tota prob'a va fi fara folosu. Terminulu cununii inse se apropia si acest'a, parintele meu, parintele meu celu scumpu, acest'a e, ce ucide pe fiic'a ta.“

„Mari'a,“ dise baronulu cu unu tonu linu si dupa o pauza lunga, „esci sigura, cã nu vei

poté iubi nici candu pe contele d' Estourville?“

„Sum, parintele meu!“

„Fiic'a mea,“ dise baronulu dupa o pauza si mai lunga decãtu cea dinnainte, „spre a-ti asigurã fericirea ta, voiu face, ce n'asiiu fi facutu nici candu, a scapã de morte atunci, candu inca iubiam viet'iã; pentru tine, fiic'a mea, voiu merge la contele si me voiu rogã de iertare de omulu acest'a nobilu si marinimosu, cã nu-mi potu tiene cuventulu datu.“

„O! parintele meu, deca cugeti, cã ne-amu indetoratu atãtu, de tare, lasa-me sê fiu eu jert'a detoriiloru nostre!“

Baronulu se desfacã d'in bratiile ei si se decide a scrie contelui.

Mari'a nu potu ascunde o misicare de bucuria. Ea descoperi firesce numai de jumatate secretulu, inse de acuma era libera si venitoriulu era alu ei.

Baronulu siedeã la o mesa, pen'a tremurã in man'a lui. „Eu am sacratu tote pentru ea, ea a fostu visulu meu celu d'in urma, speranti'a mea d'in urma,“ dise celu cu o voce infranta. „O, Mari'a, candu eu nu voiu mai fi — si acest'a se va intemplã cãtu de curendu — nu uitã, cãtu de ferbinte te-a iubitulu parintele teu, adũ-ti aminte, cã tu mi-ai fostu mai scumpa, decãtu onorea si cã vocea intristãrii tale a fostu mai potinte, decãtu vocea consciintiei mele.“

La cuvintele aste petrundietorie se pareã Mari'ei, cã anim'a ei trebuie sê se rumpa, si apropiandu-se de parintele seu, suspinã: „lasa-me sê moru!“ Betranulu caruntu o cuprinse linu in bratiile sale.

In momentulu acest'a se audã galopulu unui calu si indata intrã in sala contele d' Estourville, palidu si mai seriosu, ca altadata.

* * *

Baronulu si fiic'a sa, candu lu vediura, cã intra, credeau, cã s'au intemplatu vre-o nenorocire mare. Amendoi se scolara spre a-lu primi, inse contele i rogã prin unu semnu mutu cu man'a sê siede. „Domnule baronu,“ dise contele in cea mai mare confusiune, „eu vinu sê te deslegu de promisiunea-ti data. Domnisiora,“ se intorse catra Mari'a, „Dta esci libera.“

Inganfarea vetemata nadusi in inceputu bucuri'a, ce baronulu ar fi trebuitu sê o semta la dechiaratiunea acest'a neasteptata. Mari'a inse multiamiã in launtrulu animei lui Ddieu.

„Nu me intrerupeti,“ continuã contele indata mai departe, „domnisiora, te iubescu, te-am iubitulu totudeaun'a si ceriulumi-e mar-

toru, că în or'a acést'a asiú versá sangele animei mele pentru fericirea nemarginita de a legá sortea Dtale cu ceea a mea. Te iubescu, Dle baronu, te stimezu si n'am incetatu nici odata a privi de cea mai mare onore intrarea mea în famili'a Dtale. Acést'a a fostu dorinti'a parintelui meu, acést'a a fostu speranti'a mea cea mai dulce; inse acuma trebue se-í abdicu. Candu petii pe domnisor'a Cherouare, tote mi-surideau. Eu cugetam, că asiú poté si eu presentá d'in partea mea o fericire pentru acea fericire, pentru care m'am fostu încercatu a ve rogá. Erá dulce, domnisor'a, a presupune, că voiú fi în stare prin atentiune, amaveritate si credinti'a a te face ferice. precum merita o fiinti'a, ca Dta. Inse tote aste au trecut. De acuma numai am nimicu, decâtu sê-mi ascundu amorea. Adi demaneti'a primii vestea, că partea cea mai mare a avutiei mele, carea erá în procesu, e perduta pentru mine prin sentinti'a nedrepta a juidiloru. Afara de acea si inimicii politici me gonescu. Padurile d' Estourville stau în momentul acést'a în flacara. Cine scie, că mane fi-va inca vre-o petra un'a pe alta d'in castelulu strabuniloru mei? Seracu, esilatu, unu rebelu fara refugiu mi-têraescu esistinti'a cacrata stricatiunii. Amiculu parintelui meu, retrace-ti cuventulu, care mi lu-ai datu; fi libera, domnisor'a, pe carea te numiam cu fericire: mire'sa mea! Nu sum eu omulu, a te trage si pre Dta în ruin'a mea!"

Baronulu si Mari'a erau la cuvintele aste incremeniti. Nainte de sosirea contelui amendoi aru fi abdisu legaturei acestei-a, fara sê fia maculati. Dara dupa dechiaratiunea lui poteau ei sê face ast'a? Poteau ei fara rusine sê primesca proieptulu contelui? Numai Ddiu scie cum ferbeá în minutulu acést'a anim'a domnisoriei de Cherouare.

Ea se scolá, demna de originea ei cea vechia si maretia.

„Conte d' Estourville,“ dise ea într' unu tonu resolutu, „de si nu voesci a ne amestecá în ruinulu Dtale, totusi ni e detorinti'a, a-i preveni. Seraci'a Dtale are mai mare pretiu naintea nostra, decâtu avuti'a-Ti. Pana candu va esiste inca castelulu acést'a, sê nu ai lipsa de refugiu, si de e adeveratu, că me iubesci — bine! aci e man'a mea, ea e a Dtale!“

„Nobile cuvinte, fic'a mea iubita,“ eschiamá baronulu cu entusiasmulu nesplicaveru;

„voi amendoi sunteti demni de originea voastra vechia!“ Elu nu potú vorbi mai departe, tremurandu si-intinse manele si strinse la anim'a sa pe ambii teneri.

În or'a acést'a de insufletire generosa si marimimosa succese parintelui si ficei lui a aliná scrupurile contelui si diu'a cununii se defipse. Baronulu sciá prea bine abnegarea Mariei si câtu i consta ei pasiulu acést'a. Elu inse i primí jertfá, cu atátu mai multu, că nu credeá la o antipati'a neinvingivera. Elu nu presupuse nici unu minutu, că anim'a Mariei nu ar fi libera sciindu, că contele merita în totu intielesulu cuventului amorea ficei lui, si de aceia aveá elu speranti'a sigura, că amorea acést'a i se va impartasi si adeca indata.

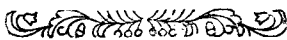
Contele parasi tardiu castelulu. Jun'a, remase singura cu parintele seu, nu lasá sê observeze parintele ei nimic'a d'in starea adeverata a animei patiminde, ci i dise cu unu surisu pe buze: nopte buna! Inse nesemtinde se mai multu condusa de micicarea scenei trecute, candu presentí'a parintelui nu o sfortiá, candu erá singura în camer'a sa si uitá realitati'i în fatia, atunci desperatiunea ei erupse.

„O, parintele meu,“ strigá ea cu unu tonu sfasietoriu de anima, „acuma suntemu egali! Tu mi-adusesi jertfá onorea ta, eu ti-jertfescu fericirea mea, amorea mea si victi'a mea. A facutu fet'a ta d'in destulu nemaculárii numelui teu? Esci indestulatu, parintele meu?“

Feta nefericita — ea iubiá! Trei ani a semtitu ea în peptulu ei o patima afunda si ascunsa pentru Octaviu. Numai unu parinte scurtu de vedere în amorea parintiesca n'a potutu observá, n'a potutu presentí, că în tempulu, în care domn'a Duvivier se aflá în castelulu ambii teneri neincetatu erau strási unulu catra altulu de o potere neinvinsa. Ei erau totudeaun'a la o-l-alta, totu acel'a gustu, totu acele pareri, pote o atragere consangema secreta, inse firesca i legá. Ur'a, ce domniá între parintii lorú, dede atragerei acestei-a o suavitate rara.

Domnis'or'a de Cherouare petrecú noptea în lacrimi, ea strigá pe Octaviu, ea întrebá, că iertá-va ceriulu o jertfa atátu de mare. Inse în demaneti'a urmatoria si-intinse liniscita si ridiendu parintelui ei buzele fragede si nici unu suspinu nu esi d'in peptulu ei.

(Va urmá.)

F O I S I O R A.

Amorea si fasele ei.

(Continuare si fine.)

III.

cestu obiectu gingasiu nu se pote pertraptá d'in totu punctulu devedere, d'in modestia.

Prin o atingere superficiala se pote inse dice, cá amorea e faptorulu genera-

tiunii omenimii, — cá-ci fara amore nu este generatiune. Candu Ddieu a creatu lumea, si intr'ens'a pe Adamu. — dice Moise cá li-a disu: „Sê fiti spre ajutoriulu unui altui'a, — si sê ve immultiti!“

Ací s'a fundatu famili'a, si fia — cá s'a pusu si baz'a generatiunii.

S o c r a t e a pretinsu casetori'a, pentru pretensiunea naturei; iara filosofulu Antistene in acestu obiectu a statu mai susu, — dicandu, cá casetori'a e de lipsa, pentru patria.

Intrandu in evulu crestinatãtii, aflãmu diceri d'in punctu moralu si pentru indepartarea desfrenãrii; cá-ci in tempulu vechiu, aflãmu nu numai familii singularie, ci si popore intregi, anume: pe Troglodite, Hipofagi, Taprobaniani s. c. l. cari traia in selbatacime, avendu genulu frumosu — in comunismu.

Acest'a stare a omenirii inse nu se poteá suferi multu nici in tempii cei mai barbari, — aflu-s'a si atunci unu Cecrops, carele a adunatu pe grecii carii vietuia in paduri ca animalele si fundandu Atin'a, a demandatu, ca totu greculu numai o muiere sê aiba.

Crestinismulu, — salutea omenirii a santiunatu acestu principiu, inse inca nu potu strabate in tota lumea, — si pana astadi suntu turcii si alte popore pagane, cari au mai multe muieri, — dar' in intielesulu strinsu si la ei, cea antãia e cea adeverata socia. — Candu Cortezu a descoperitu Americ'a, la imperatulu Montezum'a a aflu doue muieri.

Pe candu romanii cei vechi erã inca pagani, — dice Geliu in cartea „Nopțile atice“ cá intrebarea: ore barbãtulu sã aiba doue muieri, sêu muierea doi barbati? s'a desbatutu chiaru in senatulu romanu. Resultatulu a remasu, cá totu romanulu numai o muiere pote avé, — ma de atunci se aduse lege mai rigorosa si pentru concubinatu. — Nu ar fi dora de prisosu, a amintí unu casu curiosu, cu ocasiunea desbaterii acestei teme in senatulu romanu. — Marcu Papiu, unu senatoru teneru si ne'nso ratu, taceá presfiitu la desbaterea acestui obiectu. — A casa, mam'a sa lu-intrebã, cá ce s'a decisu in senatu? Tenerulu in urma fu silitu a-i spune, si atunci mam'a plecandu prin cetate, si-adunã partita, carea a petitiunatu la senatu, ca muierea sê aiba doi barbati.

Cu desvoltarea genului omenescu, s'a desvoltatu si insusirile omului; — s' a deosebitu mai tare, crim'a de fapta si ar trebui sê credemu cá civilisatiunea ar aduce cu sine numai virtuti in ambele genuri, si aceste virtuti aru trebui sê fia efluinti'a amorei curate; dar' genulu omenescu inca nu s'a regeneratu preste totu, innota inca in pecate grele,

câ-ci virtutea e inca unu desideriu piu pentru omenime. — Pote pentru câ omulu nu se pote, desbrecă de multe slabitiuni, si cultur'a nu a devenitu a fi adevărata, si crestinismulu a perdutu d'in puritatea sa.

Nu e indoela, câ precum in tempulu vechiu, asiá si astadi, esistu virtute atâtu in individu precum si in familia, — ma s'ar poté face deosebire chiaru si intre popore, — carele e mai virtuosu, si carele mai demoralisatu?

Virtutea acest'a a fostu, si e inca slaba, — si pentru acest'a in diferiti tempi a trebuitu a se face ce-va intru aperiarea ei.

Medilocele aceste inse fúra, si suntu cele mai immorale...

Valeriu Masimu diceá, câ d'in ce e orasiulu mai mare, mai avutu si mai cultu, demoralisatuinea procede tare. — Tristu, câ si dupa sute de ani, acest'a dicere, si-are adevărulu seu. — Au dora omenimea nu pote sê creeze asiá spirte si ingenii mari, cari sê vindece acest'a rana a ei, au dora nu mai suntu mediloce pentru sustinerea virtutii genului omenescu?

Vedemu, câ in multe sate, despartite de lumea culta prin munti si ape — in o era inca barbara, — nici idei nu suntu de atâte pecate, ce se comitu in orasie mari si civilisate. Alegeti acuma, barbaria, séu civilisatiune?!

IV.

În vietia adeseori audimu de amorea catra familia, — adeca intre prunci si parinti, — si intre frati, — mai de parte de amorea catra amici, natiune, patria si religiune. — In adevėru acest'a amore esiste, — si dupa individualitate e de totu relativa; — acest'a e caus'a, câ, nu i se pote da o definitiune sigura.

Ací si-are amorea unu terenu, pe care, numai virtutea infloresce, — de

si anim'a e adeseori rapita de pasiuni, dar' cari, mai multu marescu zelulu, decātu sê se profane in demoralisare.

Pentru amorea familiara me voiu sierbi de unu esemplu d'in vietii'a romanului.

— In 1849. magiarii recrutara si inlre romani si dusera pe uniculu fetioru a tatalui betranu la Clusiu. — Dorulu betranului lu-duse la Clusiu, ca sê-lu mai veda odata, — si audindu, câ recrutii suntu inchisi intr'o casa, se puse pe strata si incepù a se plange in fluierulu seu doiosu dupa fiu-i perdutu. — Fiulu cunoscu cantulu tatalui seu, si dorerea si vaetulu lu-indemnà câ cu fortia se iese printru custodiele edificiului, — si ajugandu la tatalu seu lu-imbratisià si acest'a atunci cadiu mortu — de bucuria, câ-lu mai vediu.

Amore de frate a aretatu destulu de frumosa unu teneru d'in Zorlentiulu mare, comitatulu Carasiului, — carele dupa ce asentara pe frate-seu, — se duse elu la catania, si comand'a numai la câti-va ani a intielesu acest'a schimbare.

Amorea de tiera, séu patria, ce se numesce nostalgia, pentru cei indepartati de tiera adeseori se preface in morbu. — E lucru cunoscutu, câ ostasii romani indepartati in provinciile imperatiei adeseori candu audu pe unii d'intre ei fluierandu cantece romanesci, capeta doru de muntii si vâile pe unde crescuro, si li plesnesce anim'a de moru, séu cadu in melancolia. — D'in acestu motivu in multe locuri s'a si opritu ostasiloru romani a dice in fluieru.

Asemene soldatii d'in Svitier'a, carii erau in Neapole in servitiu, — audindu resunetulu bucinului de munti si melodiile loru natiunale de dorulu patriei cadiurra lesinati séu morti.

Au acei, carii se lupta cu consciintia pentru caus'a patriei séu a natiunii, — nu suntu gat'a se mora d'in amore?

Trei sute de juni romani jurara, ca sê resbune pe inamiculu patriei si natiunii romane. — Iata Muciu Scevola si sotii lui! — Horatii si Curiatii, se alesera, ca sê se lupte singuri si sê crutie sangele natiunii romane s. c. l.

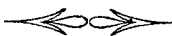
Amorea catra religiune are esem-

plele cele mai eclatante. Morteaa atâtoru martiri, — si resboiele cruciate!

Iata dara amorea in genere, — si fazele ei in specia. — O tema grea, despre carea am doritu numai a scrie ceva, — iara a nu o poté si resolvá.

Pest'a, Optomvre 1855.

At. M. Marienescu.

Unu scandalu diplomaticu.

Pe tempulu lui Napoleone celu Mare imperatulu Austriei a fostu Franciscu, iar fet'a acestui-a, Mari'a Luis'a a fostu maritata dupa Napoleone, — si totusi acesti doi domnitori portau resboiu sangerosu unulu in contr'a altui-a.

Napoleone voindu a tiené odata conferintia (svatuire) ministeriale, conchiama pe toti ministrii sei.

La conferintia acésta fu de fatia si sotia lui Napoleone — Mari'a Luis'a.

Napoleone intrebà intr' altele de ministrulu celu d'antâiu alu seu, de renumitul Taleyrand: ce scire mai noa are d'in Austria?

— Maestate! nu preambucuratore, respunde ministrulu cu totu respeptulu, — imperatulu Austriei nici câ voesce sê auda vre unu cuventu de la solii nostri, si si-maresce armat'a d'in di ce merge.

La respunsulu acest'a erupse Napoleone in mania si strigà cu unu tonu puternicu:

— Il est un homme ganache! (elu e unu omu de nemica!)

Mari'a Luis'a n'a mai auditu cuventulu acest'a: „ganache,“ si fiindu câ tare doreá sê scie ce dise Napoleone despre parintele ei, s'a plecatu unu picu catra ministrulu Taleyrand si a intreatu de elu incetu: ce va sê dica cuventulu „ganache.“

Ministrulu, ca unu diplomatu renumitu s'a sciutu folosí de maestri'a sa,

si i-a respunsu, câ „ganache“ se dice despre barbatii bine meritati.

Cu respunsulu acest'a fu multiamita Mari'a Luis'a....

E sciutu câ in ori care tiera domnesce si acuma datin'a acea, cunca ministrii, barbatii de la curte, deregatorii cei mai de frunte in diu'a de anulu nou totudeaun'a mergu in corpore la domnitoriulu tierei, precum si la femeia acestui'a spre curtenire serbatoresca si spre gratulare oficioso.

In diu'a cea d'antâia a anului 18** se infatâsiase senatulu Franciei innaintea lui Napoleone, salutà pe Napoleone, gratulara si sotiei sale.

Mari'a Luis'a erá falosa de bravii barbati ai Franciei vediendu-i pe toti innaintea sa.

Dupa primirea gratulării ea inca trebuiá sê li respunda de si nu multu, dar celu putinu in cate-va cuvinte sê-si esprime bucuria si multiamita catra senatu; deci voindu a li da o titula dupa faptele si meritele lor, li-a graitu astufelu:

— Illustres ganaches! (stralucitilor misiei!)...

Senatorii erau opâriti; schimbau fetie toti, nu mai scieau ce sê cugete despre imperates'a Franciei, — nu erau in stare sê porte rusinea si dejosirea asta grandiosa chiaru la o curtenire serbatoresca, unulu se trageá la spatele altui-a, ve-

nira in confusiune, nu scieau ore sunt ei tredi séu numai viseza...

Napoleone, carele asisderea erá de fatia si toti'a lui observara confusiunea acest'a neindatinata, deci Napoleone observandu smint'a cea mare a sotfiei sale, o intrerupse iute in vorbire si i díse:

— Domna, vedi norii intunecosi pe fati'a demnilor senatori ai Franciei? ce-ai dísu mai nainte? undè ai auditu cuventulu acel'a cu care intitulasi pe intieptii patriei?

Ea cugetandu cá cuventulu „ganache,” intru adeveru insemna atât'a câtu „omu meritatu” i respunse:

— Cuventulu „ganache” l'am auditu mai adaunadi de la barbatulu, care sum convinsa, cá e celu mai stralucitu „ganache” in Francia, pe care-lu adora 38. de milioane de suflete, si acel'a e Napoleone I.

Napoleone la cuvintele aceste erupse in mani'a cea mai furiosa, senatorii si toti curtenitorii erau uimiti de cele ce vedu cu ochii si audu cu urechile, confusiunea si scandalulu si ajunse culmea.

In urma caus'a confusiunii fu espicata prin ministrulu Taleyrand, dicandu, cá in conferinti'a ministeriale de mai a-l-alta-eri candu fu vorba despre scri-rile d'in Austri'a, imperates'a a intrebatu de elu insemnetatea cuventului „ganache,” elu inse nevoindu a-i spune intielesulu adeveratu, si prin asta a-i face vre-o superare, fu silitu a dice cá cuventulu „ganache” se intrebuintieza despre „omeni meritati.”

Napoleone d'in minutulu acest'a n'a mai iertatu ca Maria Luis'a sê fie de fatia la conferintiele ministeriali.

BCU Cluj / Central University Library Cluj Mihaiu Besanu.

Cununa de noutâti.

* * * Conformu promisiunei nostre, la numerulu de adi adauseram o diu-metate de cola. Astufeli de servitiuri vomu face d'in candu in candu si in vinitoriu, — ear in semestrulu alu doilea, marindu formatulu foiei nostre, ne vomu ingrigi si de unu titlu desemnatu; cu unu cuventu realisarea tuturoru dorintieloru ale on. publicu atât'a numai de la numerulu prenumerantiloru, cá-ci redaptiunea — precum ne esprimaramu si in col'a de prenumeratiune — nu va crutiá nici spese, nici ostenela, pentru a face destulu aceptárii on. publicu.

* * * Mari'a Sa Elen'a, Domn'a Romaniei a tramisu pentru loteri'a arangeata de catra domnele d'in Romani'a tapete lucrate de manele sale si a cumperatu unu losu, pentru care a daruitu doue dieci galbini. Acest'a fapta ni dá

doveda eclantante despre nobilulu spiritu a Domnei. Lacremile de bucuria si de multiamire, scurse d'in ochii celoru 70 de familie nenorocite, voru fi cele mai pretioase margele in diadem'a Domnei Romaniei!

* * * Sa fostu latita scirea prin jurnalele nostre, cá Il. Sa D. Iosifu Popu-Selagianu, noulu episcopu romanu d'in Oradea mare, va merge la Rom'a ca sê-lu santiesca acolo. Noi suntemu in placut'a pusetiune, de a poté deminti acest'a impatesire.

* * * „Concordi'a” comunica o scurta biografia a Drei Constanti'a Dunca, dupa „Panteonulu Parisanu” (Albulu celebritâtiloru contemporane) unde se afla totuodata si portretulu scriitorei nostre. Geniulu nostru autoru femininu, nascutu in 16. fauru 1843 la Boltoihau

(Botusieni?) in Moldov'a se tiene de un'a d'in cele mai nobile familie romane ale Ungariei. Parintele ei e nascutu in Maramuresiu, unde si acuma are o curia nobilitare. Mosiulu ei inca in tineretie esise in Bucovin'a, unde fusese câti-va ani functionariu publicu, de aici a trecut in Moldov'a unde traesce si astadi D'in crudele tineretie s'a observatu gustulu ei pentru studie. Fiindu ea de trei-spre-diece ani, tota tier'a o cunosceá si o admirá. Parintii sei voindu ai intinde midilocene spre a-si implini talintele sale in strainetate, dens'a merse cu mama-sa d' impreuna la Vien'a, unde profesorii cei mai renumiti se aretara sumeti pentru de a o avé de invetiacea. Acuma vorbeá cu usioretate 6—8 limbe straine. D'in Vien'a merse la Parisu in 1859 insotita de mama sa. Acolo la imbarbatările amiciloru sei publicá mai multe opuri in jurnalele cele mai de frunte si toti admirau talentu-i dramaticu. A scrisu vre-o siepte novele, unu romanu si o brosiura despre crescerea feteloru, pentru care a capetatu de la Domnitoriulu Romaniei unu premiu de 3000 franci. In fine societatea literatiloru a grabitu a o primu in senulu seu si alte mai multe societati literarie, artistice si scientifice si-fecere onorea de a o poté numerá intre membrii loru... Dr'a acuma petrece in Bucuresci. Cerulu sê ni o tina intru multi ani, pentru a poté realisa planurile sale salutarie!

* * Sambata in $\frac{1}{21}$ fauru s'a serbatu aicia parastasu pentru repausarea sufletesca a Dnei Anastasi'a Gozsdu La mis'a celebrata prin D. parocu localu si redactorulu acestei foi, a fostu de fatia mai tota inteliginti'aromana d'in Pest'a. — In eternu amintirea ei!

Literatura.

* * * Cartea pedagogica a Drei Constanti'a Dunca, despre care facemu amintire mai susu, ese tradusa in foisor'a „Concordiei“ de unde retiparindu-se in fasciora, se va vinde in folosulu juristiloru nostri lipsiti de la universitatea d'in Pest'a. Pretiulu unu esemplaru e: 50 cr., banii de prenumeratiune sunt de a se tramite la Redaptiunea „Concordiei.“ Credemu, cá acest'a carticica nu are lipsa de recomandare.

* * * Unu amicu d'in Vien'a ni serie, cumea „Fabiola“, romanulu tradusu de zelosii nostri teologi de acolo, va esi peste 2—3 septemane. Acum se tiparesce prevorbirea, cele-l-alte parti tote sunt gat'a.

* * * De asta data ni luámu libertatea, de a vorbi si despre o carte unguresca. — Jurnalele unguresci publicara mai de multe ori, cá D. Ioane Kriza se ocupa cu culegerea cantecloru populare secuiesci; noi sciindu, cá secuii locuescu in Ardealu in atingere mai de aproape cu romanii, asceptaramu cu nerabdare esirea coleptiunii Dlui Kriza, fiindu curiosi a vedé, câtu e de originala poes'ia populara secuiesca? si anume, ore secuii n'au imprumutatu ce-va de la romani? — Nu ne indoimu a marturisi, cá noi crediuramu, cá: da, cu atátu mai vertosu, de ora ce D. Paulu Gyula i publicase acuma-su vre-o trei ani in foile unguresci o balada numita secuiesca, carea inse erá romanesca si a esitu intre baladele culese de D. Marienescu. — N'avuramu inca ocaziune a ceti coleptiunea Dlui Kriza, a fara de doue balade si câte-va cantece reproduse d'in ea prin foile unguresci, inse si aceste ni intarira credinti'a, cá-ci un'a d'in acele doue balade publicate ca secuiesci: „Soti'a lui C. Kómives“ („Kómives Kelemené.“) a esitu de multu in coleptiunea Dlui V. Alexandri sub titlulu: „Negru Voda si Manoli séu Monastirea Argisiului.“ D. Kriza — carele precum se vede nu si-a luat osteanela a invetiá limb'a nostra — aiba bunetate a deschide brosiur'a Dlui Carolu Ács intitulata: „Flori de pe campulu poesiei populare romanesci“ („Virágok a román népköltészet mezejéről.“) si acolo pe feti'a 29 va gasi balad'a respectiva tradusa pe ungoria. Nu intarimu cá cea publicata de Dlu Kriza e tradusa d'in cuventu in cuventu d'in cea romanesca, decátu cá ideile sunt totu acelea in amendoue. — Insu-si D. Ioane Erdélyi, carele in privinti'a asta e jude mai competente, dice in critic'a sa publicata in nrulu 42 alu lui „Füg-

getlen,“ că „acesta balada anevoie e compunere curata poporala; celu putinu in privinti'a tehniceî se deschilinesce de tote baladele unguresci cunoscute pana acum a.“ Apoi insirandu acele diferintie, inchia: „Strofa a doua areta si mai lamuritu originea acestei balade, dovedesce apucaturile maiestrite ale autoriului, prin cari a voit u a poporalisá elucrarea sa.“ Deci balad'a desunumita nu e poporala secuiesca, ci compusa de atare omu mai inventiatu dupa originalulu romanescu, — cá-ci acea nu se pote demonstrá, cumca romanii aru fi tradusu-o d'in ungoria, de ora ce e latita mai in tote partile locuite de romani si mai alesu pe acolo, unde nu esiste nici unu suffetu de ungu. — Pote, abusaramu cu paciinti'a cetitoriloru nostri, dar acesta balada e unu tesauru in poes'a nostra poporala, deci nu lasámu a o rapí de la noi. In fine, nu potemu retacé, de a nu ni descoperi si astadata parerea de reu, cá acei literati unguî cari se ocupa cu poes'a poporala, studieza mai tote limbele d'in Europ'a, numai a nostra, de care aru avé mai multu folosu, o ingnoredia!

Corespondintie.

Lugosiu ⁴/₁₆. Fauru.

Trechè carnevalulu si in Lugosiu. Baluri avuramu destule, si pe langa lips'a de bani, inca si prea multe.

Reuniunea domneloru romane pentru ajutorarea tenerimii studiose inca a datu doue baluri in 24. Ianuaru, si 10. Fauru n. Domn'a presiedinte a Reuniunii Itr. D. Em'a Serbu, si-a facutu ostanela multa spre scopulu acest'a, si pana acuma numai atât'a potemu dice, că balurile aceste romane fura frumose si voiose, — iara venitul curatu numai mai tardiu se va poté socoti.

Tenerii mai toti se aretara in vestminte natiunale; si inzedaru cautara ochii multor'a, a vedé si domnisiore romane in costumulu natiunalu.

M.

Lugosiu ²/₁₄. Fauru.

Astadi se tienù parastasu pentru repausat'a Domna Anastasi'a Gózsdu. — Mis'a a celebrat'o Rs. D. Iuonu Marcu protopopu, cu 6. preuti, — si au fostu defetia toti deregatorii romani comitatensi, si cetatieni numerosi.

Sê mai dicemu inca odata: „Fia tieren'a usiora!“ acestei matrone romane, carea a fostu

inflacarata de zelulu natiunalu catra natiunea ei, si fiii natiunei, — si a fostu o flore rara in gradin'a lui Cristosu.

M.

Felurite.

(!) Unu fecioru d'in Sz. Jánosfalu, unu satu secuiescu d'in Ardealu, facù in dilele trecute o gluma, carea mai cá avù o fine trista. Acest'a si mai unulu voindu sê sparie pe stateni, se imbrecara in pei de lupu si se suira pe o movila aproape de satu, unde incepura a urlá ca lupii. Latrarea caniloru si unu alu treilea colegu, carele erá intielesu cu ei, facù atenti pre ceia-l-alti juni d'in satu, cá in apropiare se afla lupi. Toti se inarmara cu bote si plecara afara de satu, cu scopu de a ucide lupii. Judele satului si-luá d'in cuiu psic'a cea vechia si plecá si elu la loculul periculului. Apropiandu-se ca la 30—40 de pasi de lupi, tientá spre celu mai mare d'intre ei si lu-impusicá, inse judele incremeni vedindu, cá ambii lupi se radica pe petiorele d'in dereptu si striga, cá in peile de lupu se afla omeni. Feciorulu fù lovit u in capu de trei zdrame, inse nu periculosu.

(!) Ducele de Coburgu dede in 3. l. c. in castelulu Friedenstein unu balu de domino, la care balu tote domnele si domnisiorele erau puderate. Fiindu inse in Goth'a (residinti'a ducelui) numai unu frisoru si altulu nu vení la ocasiunea acest'a, cea d'antáia trebuí sê incepa demaneti'a la patru ore puderatulu. Balulu inse se incepù numai la siepte ore ser'a deci unele d'intre domne si domnisiore erau silite sê sieda 15 ore intr' unu locu ca pulverea de peru sê remana pe frisoru.

Telegrafulu redaptiunei.

* * OO. prenumeranti, cari dora n'au primitu cutare numeru d'in foi'a nostra, aiba bunetate, a rechiamá in epistola nesigilata, scriindu d'in a fara: „Rechiamatiune jurnalistica,“ — pentru astufeli de epistole nu trebeu platitu nimic'a. Altufelu de-aicia s'au tramisu toti numerii regulatu. — Dlui V. Bumbacu: am primitu tote si Ti-am scrisu epistola, foi'a merge. — Dnei F. M. in D. numerulu rechiamatu l'amu tramisu a do'a ora. — „Cine simte romanesc“ si „Voi fetitie tenearele“ nu suntu inca pentru publicitate. — „Pica frundiele“ va esí. — Dlui I. B. in Cl. Numerulu 3. l'amu tramisu de nou, nrulu 4. inse nu-lu poturanu pana adi, d'in acea cauza simpla, cá numai acuma a esitu, cá-ci — precum se pote ceti pe fati'a antáia — foi'a nostra apare dupa cal. v. — Lui Spiridusiu. Promisiunea neimplinita nu ajunge multu.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriu: **IOANICHIU MICULESCU**, parocu.

Mai avemu inca cemplarie complete d'in inceputu.

Cu tipariulu lui: EMERICU BARTALITS.